

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО;
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW

УДК [342.9:343.98] (477)

DOI: 10.26565/2075-1834-2020-29-21

**ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ
СФЕРИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ**

Агапова О. В.,

кандидат юридичних наук,
завідувач відділу міжнародного співробітництва
та роботи з іноземцями
Харківського науково-дослідного інституту
судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса,
м. Харків, вул. Золочівська, 8а
e-mail: agapova-lena-@ukr.net
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1024-0238>

АНОТАЦІЯ: у статті акцентовано на необхідності розроблення концепції розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя в Україні. Проаналізовано сучасну систему керівних документів державної політики у сфері експертного забезпечення правосуддя, які дозволили зробити висновок щодо відсутності у діючому законодавстві окремого документу присвяченого питанням розвитку судово-експертної діяльності в Україні. Визначено, що деякі питання розвитку судово-експертної діяльності в Україні регламентуються керівними документами державної політики органів охорони правопорядку, державного кордону та інших органів, у підпорядкуванні яких функціонують державні спеціалізовані установи. Зазначено, що існують випадки, коли стратегічні напрямки діяльності державних спеціалізованих установ визначають у так званих «transition book». Під час аналізу підходів учених до проблеми визначення ієрархії документів програмного характеру було встановлено, що «концепція» є найбільш прийнятним документом для визначення основних напрямів розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя на відповідний період. Досліджено суб'єктів судово-експертної діяльності та підкреслено, що система державних спеціалізованих установ може бути доповнена новим суб'єктом – Науково-дослідним інститутом судових експертиз Державного бюро розслідувань. Встановлено, що окрім судово-експертної діяльності державні спеціалізовані установи можуть здійснювати освітню, наукову, міжнародну діяльність тощо. Проаналізовані основні документи, які регламентують розвиток судово-експертної діяльності у країнах Європейського Союзу. Доведено, що врахування передового досвіду країн Європейського союзу у підготовці керівних документів державної політики забезпечить уніфікацію підходів у сфері експертного забезпечення правосуддя та сприятиме успішному входженню судово-експертних установ України до Європейського судово-експертного простору.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: сфера експертного забезпечення правосуддя, судово-експертна діяльність, суб'єкти судово-експертної діяльності, концепція, Європейський судово-експертний простір.

**О НЕОБХОДИМОСТИ РАЗРАБОТКИ КОНЦЕПЦИИ РАЗВИТИЯ
СФЕРЫ ЭКСПЕРТНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВОСУДИЯ В УКРАИНЕ**

Агапова Е. В.,

кандидат юридических наук,
заведующая отделом международного сотрудничества
и работы с иностранцами
Харьковского научно-исследовательского института
судебных экспертиз
им. Засл. проф. Н. С. Бокариуса,
г. Харьков, ул. Золочевская, 8а
e-mail: agapova-lena-@ukr.net
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1024-0238>

АННОТАЦИЯ: в статье акцентировано внимание в необходимости разработки концепции развития сферы экспертного обеспечения правосудия в Украине. Проанализировано современную систему руководящих документов государственной политики в сфере экспертного обеспечения правосудия, которые позволили сделать вывод об отсутствии в действующем законодательстве отдельного документа, посвященного вопросам развития судебно-экспертной деятельности в Украине. Определено, что некоторые вопросы развития судебно-экспертной деятельности в Украине регламентируются руководящими документами государственной политики органов охраны

правопорядка, государственной границы и других органов, в ведении которых функционируют государственные специализированные учреждения. При анализе подходов ученых к проблеме определения иерархии документов программного характера было установлено, что «концепция» является наиболее приемлемым документом для определения основных направлений развития сферы экспертного обеспечения правосудия на соответствующий период. Доказано, что учет передового опыта стран Европейского союза в подготовке руководящих документов государственной политики обеспечит унификацию подходов в сфере экспертного обеспечения правосудия и будет способствовать успешному вхождению судебно-экспертных учреждений Украины в Европейское судебно-экспертное пространство.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: сфера экспертного обеспечения правосудия, судебно-экспертная деятельность, субъекты судебно-экспертной деятельности, концепция, Европейское судебно-экспертное пространство.

IN REGARD TO NEED FOR WORKING OUT THE CONCEPT OF DEVELOPMENT OF EXPERT ENSURING OF JUSTICE IN UKRAINE

O. Agapova,

PhD in Law
Head of the Department
of International Cooperation
and Work with Foreigners
at Hon. Prof. M.S. Bokarius
Kharkiv Research Institute
of Forensic Examinations,
Kharkov, Zolochevskaya street, 8a
e-mail: agapova-lena@ukr.net
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1024-0238>

ANNOTATION: the article focuses on the necessity of working out the concept of development expert ensuring of justice in Ukraine. The modern system of guideline documents of the state policy in the sphere of expert ensuring of justice has been analyzed, which allowed concluding that there is no separate document in applicable legislation devoted to the issues of development of forensic activities in Ukraine. It has been defined that some issues of the development of forensic activities in Ukraine are regulated by guideline documents of the state policy of law enforcement, state border and other bodies under the authority of which the state specialized agencies operate. It is noted that in some cases the strategic activity directions of the state specialized institutions are defined by so-called «transition book». When analyzing the approaches of scientists to the problem of defining the hierarchy of the documents of a program kind, it was established that the "concept" is the most appropriate document for defining the main directions of the development of the sphere of expert ensuring of justice for a corresponding period. The subjects of forensic activities have been investigated and it is emphasized that the system of the state specialized institutions can be supplemented with a new subject – Scientific Research Institute of Forensic Examination of the National Bureau of Investigation. It has been established that besides forensic activities, the state specialized institutions can carry out educational, scientific, international activities, etc. The main documents, which regulate the development of forensic activities the European Union countries, have been analyzed. It has been proved that taking into account the best practices of the European Union countries when preparing guideline documents of the state policy will ensure the unification of approaches in the sphere of expert ensuring of justice and facilitate a successful entry of Ukrainian forensic institutions into European forensic science area.

KEY WORDS: the sphere of expert ensuring of justice, forensic activities, the subjects of forensic activities, concept, European forensic science area.

Актуальність теми дослідження. У зв'язку з відсутністю чіткого і системного бачення концепції розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя в Україні, актуалізується тематика досліджень присвячена аналізу стану розроблення керівних документів державної політики, науковому осмисленню і виробленні пропозицій з удосконалення функціонування сфери експертного забезпечення правосуддя з перспективою їх закріплення у документах програмного характеру.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є формулювання пропозицій щодо необхідності розробки концепції розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя в Україні. Для досягнення мети були поставлені такі **завдання:** проаналізувати чинні керівні документи державної політики, які визначають стратегічні напрямки організації експертного забезпечення правосуддя в Україні; встановити тих суб'єктів судово-експертної діяльності, стратегічні напрямки діяльності яких знайшли відображення у документах програмного характеру відповідних відомств; проаналізувати стратегії розвитку судово-експертної діяльності у країнах Європейського Союзу; акцентувати увагу на необхідності входження державних спеціалізованих установ України до Європейського судово-експертного простору; встановити факт того, що розроблення програмних документів у сфері експертного забезпечення правосуддя, сприятиме прогнозуванню розвитку судово-експертної діяльності в Україні.

Огляд праць з даної проблематики. Переважна більшість дослідників підтримують позицію, що всі без виключення документи програмного характеру (доктрини, концепції, стратегії тощо), визначають перспективні напрямки розвитку державної політики у тій чи іншій сферах діяльності держави.

Зазначимо, що окремі питання майбутнього розвитку судово-експертної діяльності були предметом дослідження у працях В. Журавля, О. Ключова, І. Петрови, Е. Сімакови-Єфремян, О. Угровецького, В. Шепітько, В. Шевчука та інших.

Підтримуємо позицію В. Журавля, що під час реформування експертної діяльності необхідно прийняти базовий законопроект, згідно із сучасними світовими та європейськими вимірами, у відповідності до якого мають бути приведені норми всіх чинних процесуальних кодексів для їх гармонізації й усунення суперечностей та конкуренції, який охоплюватиме правові, організаційні та дидактичні аспекти оптимізації експертної діяльності тощо [1, с. 29].

Поряд із цим, дуже влучними вважаємо зауваження О. Ключова, що з моменту прийняття Закону України від 25.02.1994 «Про судову експертизу», яким визначено правові, організаційні та фінансові основи судово-експертної діяльності, пройшло 26 років. У зв'язку з чим, реформування базового законодавства з питань експертного забезпечення правосуддя, з урахуванням недоліків правозастосовної практики потребує комплексного підходу до вирішення певних питань [2, с. 9]. Щодо необхідності реформування базового законодавства України про експертне забезпечення правосуддя у своїх роботах висловлювалась і Е. Сімакова-Єфремян [3, с. 13-17].

Окремого розгляду вимагають підходи науковців щодо ієрархії та видів керівних документів державної політики, визначення яких допоможе обрати найоптимальніший, для визначення основних напрямків розвитку судово-експертної діяльності.

Розділяємо погляди В. Богдановича та А. Семенченко, що державна політика знаходить своє концентроване відображення у системі відповідних офіційних документів, таких як стратегії, концепції, доктрини, закони, програми, плани тощо [4, с. 42–50].

Проблема відсутності ієрархії документів державної політики, впливає на формування місця обраного документа в системі таких актів. Так, на переконання В. Горбуліна, А. Качинського, перше місце в ієрархії документів належить *доктрині*, потім *концепції* та *стратегії* [5, с. 4–5]. Науковець Г. Ситник вважає, що вертикаль керівних документів державної політики виглядає за схемою: *концепція – доктрина – стратегія* [6, с. 325]. Схожої точки зору притримується А. Семенченко (*концепція – доктрина – стратегія*) [7].

На думку А. Баровської, концепція визначає «коридор» можливих рішень для досягнення положень доктрини: містить альтернативні моделі реалізації (у тому числі й перелік необхідних до прийняття нормативно-правових актів), що внаслідок завершення електоральних циклів чи за наявності такої потреби можуть змінювати пріоритетність упровадження, залишаючи напрям розвитку незмінним [8, с. 34-35]. Доктрина – це вчення, наукова теорія, керівний теоретичний або політичний принцип [9, с. 297–304]. Зважаючи на те, що і *доктрина*, і *концепція* розглядаються як документи, пов'язані з процесом упровадження державної політики, вони мають відповідати змісту державного управління як діяльності, а отже, справляти «практичний, організуючий і регулюючий вплив на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на владну силу держави» [8, с. 34; 10, с. 297–304].

Порівнюючи між собою керівні документи державної політики та враховуючи різні підходи учених до проблеми визначення ієрархії таких документів, вважаємо за доцільне обрати «концепцію», в якості документа в якому знайдуть своє відображення основні напрями розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя в Україні на відповідний період.

Виклад основного матеріалу. Не має сумнівів, що сфера експертного забезпечення правосуддя охоплена доволі розгалуженою системою нормативно-правових актів. Окреме місце у цій системі займають програмні документи, які представлені: Указом Президента України від 10.05.2006 № 361/2006 «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утворення справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» [11], Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» [12], Указом Президента України від 20.05.2015 № 276/2015 «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів» [13], Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [14] тощо.

Частина з названих документів програмного характеру визначають окремі аспекти судово-експертної діяльності переважно на період до 2020 року. Згідно із Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» метою судової реформи визначено реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. Реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей та стандартів захисту прав людини [12]. Аналогічна норма міститься і в Указі Президента України від 20.05.2015 № 276/2015 «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів» [13].

У межах реалізації положень Указу Президента України від 20.05.2015 № 276/2015 «Про Стратегію реформування судовоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки» передбачено, що судова система України та суміжні правові інститути працюватимуть, керуючись принципом верховенства права, ефективно, продуктивно та скоординовано, стануть підзвітними громадянам України, вільними від будь-якого політичного впливу та відповідатимуть стандартам і передовим практикам Європейського Союзу [13].

Не важко помітити факт того, що стратегічні напрямки організації експертного забезпечення правосуддя в Україні детально не визначені в окремому документі, а лише у загальних рисах окреслені у різних актах програмного характеру.

Відповідно до 7 Закону України від «Про судову експертизу» судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом. До переліку державних спеціалізованих установ належать: 1) науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України; 2) науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України; 3) експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України. Так, виключним правом на проведення криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз судово-експертної діяльності володіють державні спеціалізовані установи [15].

Маємо підстави зазначити, що систему державних спеціалізованих установ можна доповнити ще одним суб'єктом.

Згідно з Указом Президента України від 05.02.2020 № 41/2020 «Про затвердження організаційної структури Державного бюро розслідувань», було суттєво змінено організаційну структуру Державного бюро розслідувань. Відтепер при державному правоохоронному органі України створено Науково-дослідний інститут судових експертиз Державного бюро розслідувань [16]. Основні напрямки діяльності, компетенція, структурні підрозділи, зона територіального обслуговування та інші повноваження Науково-дослідного інституту судових експертиз Державного бюро розслідувань поки детально не визначені у відповідних актах та перебувають у стані розробки.

Слід враховувати, що у зв'язку із створенням нових суб'єктів судово-експертної діяльності, система державних спеціалізованих установ зазнала певних змін. Вважаємо, що даний факт також впливає на визначення шляхів майбутнього розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя.

Повертаючись до дослідження питання існуючих документів стратегічного характеру у сфері експертного забезпечення правосуддя, зазначимо, що окремі державні спеціалізовані установи мають власні стратегії розвитку, які приймаються у межах компетенції відповідних відомств.

Так, наприклад, стратегічні напрямки діяльності Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України визначені у наказі Міністерства внутрішніх справ України від 15.03.2017 № 229 «Про затвердження Стратегії розвитку Експертної служби МВС України на період до 2020 року та Плану заходів щодо її реалізації». Стратегія розвитку Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України (далі – Експертна служба МВС України) визначає основні напрями, пріоритети, завдання та механізми судово-експертної діяльності, кадрову і соціальну політику Експертної служби МВС України. Розробка Стратегії була обумовлена необхідністю впровадження дієвих механізмів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності Експертної служби МВС України у мережі судово-експертних установ України через забезпечення якості досліджень, компетентності персоналу, застосування передових технологій та досвіду, вирішення стратегічних завдань, що виникають перед нею в нових соціально-політичних і економічних умовах [17].

Згідно із розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1189-р «Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби» визначено стратегію розвитку Державної прикордонної служби України, а також окрему увагу присвячено розвитку Експертної служби Державної прикордонної служби України. Так, передбачається, що напрямом впровадження європейських норм і стандартів прикордонного контролю має стати: розгортання мережі судово-експертних установ (підрозділів) Експертної служби Державної прикордонної служби України із судової експертизи паспортних документів, які згідно із законодавством використовуються під час перетинання державного кордону [18].

Принагідно зазначимо, що керівними документами державної політики багатьох органів виконавчої влади, органів охорони правопорядку та державного кордону у підпорядкуванні яких функціонують експертні установи, зазвичай регламентуються питання присвячені розвитку судово-експертної діяльності.

Проаналізуємо стан регулювання діяльності науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228 «Про затвердження Положення Про Міністерство юстиції України» до основних завдань Міністерства юстиції України

належить експертне забезпечення правосуддя [19]. На виконання зазначеної норми Міністерством юстиції України постійно впроваджуються заходи спрямовані на її реалізацію. Так, наприклад, у складі центрального апарату Міністерства юстиції України створені та функціонують структурні підрозділи відповідальні за розвиток судово-експертної діяльності, зокрема, Департамент експертного забезпечення правосуддя, Директорат правової політики у сфері судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів та ін.

У напрямку розроблення «стратегічних цілей» діяльності Міністерства юстиції України, Міністром юстиції України затверджено Стратегічний план діяльності Міністерства юстиції України на 2019-2022 роки, в якому поряд із іншими пріоритетними завданнями наголошено на необхідності створення сучасної системи експертного забезпечення правосуддя (Стратегічна ціль 5).

Так, до основних завдань Стратегічної цілі 5 віднесено: 1) забезпечення принципу незалежності судово-експертної діяльності при проведенні судової експертизи у кримінальних провадженнях, справах про адміністративні правопорушення, а також адміністративних, цивільних та господарських справах; 2) застосування єдиних методичних підходів при виконанні судових експертиз [20].

Маємо підстави зазначити, що більш детальні кроки розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя визначені у книзі: «Мін'юст: transition book».

«Мін'юст: transition book» є започаткуванням в Україні широко розповсюдженій у державах Західної Європи та Північної Америки практики цивілізованої передачі влади та інформації про стан справ у відповідних галузях. Аналогом цього документу у країнах розвинутої демократії є так звані «перехідні книги» (transition book), що готуються для нового політичного керівництва державного органу. Іншими словами, «Мін'юст: transition book» – це вступ до повноважень та сфер відповідальності Мін'юсту, база інформація про основні напрями і пріоритети. Цей документ слугує базисом для розуміння та подальшого вивчення процесів, за які відповідає Мін'юст. Документ містить короткий інформаційний про стан справ у сферах державної політики, за які відповідає Мін'юст, а також питання інституційної розбудови Міністерства і співпраці з ЄС. Тезово викладаються основні досягнення, проблеми, пропозиції подальших дій тощо [21, с. 4].

У розділі «Судочинство та судоустрій. Експертне забезпечення правосуддя» визначені основні проблеми, акцентовано увагу на досягненнях та визначені майбутні кроки, необхідні для розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя.

Пропонуємо більш детально зупинитись на основних положеннях, що містяться у розділі «Судочинство та судоустрій. Експертне забезпечення правосуддя» документу «Мін'юст: transition book». Так, до основних завдань держави в галузі експертного забезпечення правосуддя віднесено зменшення рівня корупційних ризиків шляхом створення необхідних умов для діяльності судового експерта, його матеріального і соціального забезпечення. Серед ключових проблем у цій сфері діяльності держави виокремлено: 1) постійну плінність кадрів у професії, спричинену низьким рівнем заробітної плати судових експертів НДУСЕ та надмірним податковим навантаженням на судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ; 2) відсутність системи самоврядування експертів, що призводить до меншої спроможності захисту судовими експертами своїх професійних прав; 3) затягування судового провадження через невизначеність граничних строків проведення експертизи; 4) низький рівень довіри населення до судової влади тощо [21, с. 21].

У напрямку розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя запропоновано: 1) збільшення фінансування потреб судово-експертної діяльності, а саме підвищення рівня заробітних плат та придбання сучасного криміналістичного обладнання для НДУСЕ; 2) створення системи самоврядування судових експертів; 3) вдосконалення нормативно-правової бази для підвищення довіри до судової системи та ін [21, с. 21].

Відмітимо з позитивної сторони, що запровадження книг на кшталт «Transition book», сприяє визначенню ціннісних орієнтирів та майбутніх пріоритетів у різних сферах діяльності держави. Проте, такі документи не відображають у повному обсязі механізми управління розвитком, а лише містять базову інформацію про діяльність відповідних органів державної влади.

Проаналізовані документи державної політики поставили ряд завдань перед державними спеціалізованими установами судових експертиз та визначили окремі напрями розвитку судово-експертної діяльності. Слід також враховувати, що за своєю природою сфера експертного забезпечення правосуддя, окрім судово-експертної діяльності, включає інші види діяльності державних спеціалізованих установ, зокрема: освітню, наукову, міжнародну тощо.

Вважаємо за доцільне, під час розроблення концепції розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя в Україні також враховувати передовий досвід у підготовці документів програмного характеру країнами Європейського Союзу.

Серед основних документів, які регламентують розвиток судово-експертної діяльності у країнах Європейського Союзу виокремимо «Основоположні принципи щодо ролі призначених судом експертів у судових процесах держав-членів Ради Європи» (*Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial*

proceedings of Council of Europe's Member States) [22], затверджені Європейською комісією з питань ефективності правосуддя на 24-му Пленарному засіданні (Страсбург, 11 – 12 грудня 2014 року) та «Висновки Ради Європи про концепцію розвитку Європейської судової експертизи до 2020, включаючи створення Європейського судово-експертного простору та розвитку інфраструктури судової експертизи в Європі» (*Council conclusions on the vision for European Forensic Science 2020 including the creation of a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe*), затвердженого Радою Європейського Союзу на 3135-му засіданні Ради Юстиції та Внутрішньої політики (Брюссель, 13–14 грудня 2011 року) [23] та ін.

З метою створення Європейського судово-експертного простору до 2020 року держави-члени Європейського Союзу визначили послідовні кроки для досягнення загальної ідеї, серед яких виокремимо наступні заходи: 1) акредитація судово-експертних лабораторій; 2) створення єдиних Посібників з передової практики для їх застосування у щоденній роботі судово-експертних лабораторій та інститутів; 3) підвищення кваліфікації, проведення спільних навчань у судово-експертній діяльності на міжнародному рівні; 4) визначення оптимальних та спільних способів створення, оновлення та використання криміналістичних баз даних тощо[23].

Впевнені, що концепція розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя дозволить розв'язати нагальні проблеми нинішнього стану діяльності судово-експертних установ України та дозволить визначити перспективні напрямки їх майбутнього розвитку у відповідності до європейських та міжнародних стандартів. Поряд із тим, головною метою діяльності усіх державних спеціалізованих установ має стати входження до Європейського судово-експертного простору та зайняття гідного місця у галузі судово-експертних досліджень.

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження, зробимо наступні висновки.

Аналіз наукових підходів учених до визначення керівних документів державної політики дозволив порівняти їх між собою та зробити вибір на користь «концепції» для закріплення перспективних напрямів розвитку, мети, завдань, функцій, механізмів управління у сфері експертного забезпечення правосуддя.

Акцентовано увагу, що за своєю природою сфера експертного забезпечення правосуддя, поглинає різні види державної діяльності, зокрема, судово-експертну, освітню, наукову, міжнародну тощо.

Встановлено, що питання розвитку судово-експертної діяльності в Україні, так і не знайшли свого відображення у окремому керівному документі державної політики. В той же час, окремі аспекти функціонування сфери експертного забезпечення правосуддя або у загальних рисах окреслені у різних актах програмного характеру, або регламентуються у керівних документах державної політики органів охорони правопорядку, державного кордону інших органів, у підпорядкуванні яких існують експертні установи (Стратегія розвитку Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, Стратегія розвитку Державної прикордонної служби та ін.).

На наше переконання, переосмислення підходів до розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя – це вимога часу. Маємо сподівання, що розроблення концепції розвитку сфери експертного забезпечення правосуддя стане реальним кроком на шляху до кращих змін в практичній діяльності судово-експертних установ України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Журавель В. А. Правові, організаційні та дидактичні проблеми вдосконалення експертної діяльності. Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя: матеріали круглого столу (м. Харків, 6–7 лютого 2020 року). Харків : ХНДІСЕ, 2020. 132 с.
2. Клюев О. М. Реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя – нагальна потреба часу. Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя: матеріали круглого столу (м. Харків, 6–7 лютого 2020 року). Харків : ХНДІСЕ, 2020. 132 с.
3. Сімакова–Єфремян Е. Б. Щодо необхідності реформування базового законодавства України про експертне забезпечення правосуддя. Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя: матеріали круглого столу (м. Харків, 6–7 лютого 2020 року). Харків : ХНДІСЕ, 2020. 132 с.
4. Богданович, В. Ю. Семенченко А. І. Підхід до розробки теоретичних засад стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки держави. Стратегічна панорама. № 2. 2006. С. 42–50.
5. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія. Київ : НІСД, 2010. 288 с.
6. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник К.: НАДУ, 2011. 730 с.
7. Семенченко А. І. Розробка категорійно-понятійного апарату стратегічного планування з державного управління забезпеченням національної безпеки в Україні. *Державне управління: теорія та практика*: Електрон. фах. вид. НАДУ. 2007. № 2 (6) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07sai2nb.htm>
8. Баровська А. В. Оптимізація структури керівних документів державної політики (на прикладі інформаційної сфери): аналіт. доп. К. : НІСД, 2011. 88 с.
9. Нестеров А. В. О доктринах, концепциях и стратегиях. Конституция Российской Федерации: политико-экономические приоритеты: материалы Всероссийской научно-практической конференции (Омск, 16 ноября 2009 г.), 2010. С. 297–304
10. Державне управління: словник-довідник. Укладачі: В. Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар [та ін.]; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. К. : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.

11. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10.05.2006 № 361/2006. *Офіційний вісник України*. 2006. № 19. Ст. 1376.
12. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст. 67.
13. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів. Указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Ст. 1267.
14. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 79. Ст. 2712.
15. Про судову експертизу. Закон України від 25.02.1994 № 4038–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232.
16. Про затвердження організаційної структури Державного бюро розслідувань. Указ Президента України від 05.02.2020 № 41/2020. *Офіційний вісник України*. 2020. № 14. Ст. 547.
17. Про затвердження Стратегії розвитку Експертної служби МВС України на період до 2020 року та Плану заходів щодо її реалізації. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.03.2017 № 229.
18. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1189-р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 94. Ст. 3227.
19. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1455.
20. Стратегічний План діяльності Міністерства юстиції України на 2019 – 2022 роки. Затверджено Міністром юстиції України від 11.02.2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/07/05/20190705100119-14.pdf>
21. Мінюст: Transition book [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/09/10/20190910154815-24.pdf>
22. Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/cepej/24-kerivni%20princupu%20roli%20priznachenih.pdf>
23. Council conclusions on the vision for European Forensic Science 2020 including the creation of a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf

REFERENCES

1. Zhuravel V. A. Pravovi, orhanizatsiini ta dydaktychni problemy vdoskonalennia ekspertnoi diialnosti. Problemy reformuvannia bazovoho zakonodavstva Ukrainy z pytan ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia: materialy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 6–7 liutoho 2020 roku). Kharkiv : KhNDISE, 2020. 132 s.
2. Kliuiev O. M. Reformuvannia bazovoho zakonodavstva Ukrainy z pytan ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia – nahalna potreba chasu. Problemy reformuvannia bazovoho zakonodavstva Ukrainy z pytan ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia: materialy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 6–7 liutoho 2020 roku). Kharkiv : KhNDISE, 2020. 132 s.
3. Simakova–Iefremian E. B. Shchodo neobkhdnosti reformuvannia bazovoho zakonodavstva Ukrainy pro ekspertne zabezpechennia pravosuddia. Problemy reformuvannia bazovoho zakonodavstva Ukrainy z pytan ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia: materialy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 6–7 liutoho 2020 roku). Kharkiv : KhNDISE, 2020. 132 s.
4. Bohdanovych, V. Yu. Semenchenko A. I. Pidkhdid do rozrobky teoretychnykh zasad stratehichnoho planuvannia u sferi derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam natsionalnoi bezpeky derzhavy. Stratehichna panorama. № 2. 2006. S. 42–50.
5. Horbulin V. P., Kachynskiy A. B. Stratehichne planuvannia: vyrishennia problem natsionalnoi bezpeky: monohrafiia. Kyiv : NISD, 2010. 288 s.
6. Sytnyk H.P. Derzhavne upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky (kontseptualni ta orhanizatsiino-pravovi zasady): Pidruchnyk K.: NADU, 2011. 730 s.
7. Semenchenko A. I. Rozrobka katehoriino-poniatinnoho aparatu stratehichnoho planuvannia z derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam natsionalnoi bezpeky v Ukraini. Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka: Elektron. fakh. vyd. NADU. 2007. № 2 (6) [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07saiznb.htm>
8. Barovska A. V. Optymizatsiia struktury kerivnykh dokumentiv derzhavnoi polityky (na prykladi informatsiinoi sfery): analit. dop. K. : NISD, 2011. 88 s.
9. Nesterov A. V. O doktrynakh, kontseptsyakh y stratehiakh. Konstytutsiia Rossyiskoi Federatsyy: polytyko-ekonomycheskye pryorytety: materialy Vserosyiskoi nauchno-praktycheskoi konferentsyy (Omsk, 16 noiabria 2009 h.), 2010. S. 297–304
10. Derzhavne upravlinnia: slovnyk-dovidnyk. Ukladachi: V. D. Bakumenko (ker. tvorch. kol.), D. O. Beznosenko, I. M. Varzar [ta in.]; za zah. red. V. M. Kniazieva, V. D. Bakumenka. K. : Vyd-vo UADU, 2002. 228 s.
11. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10.05.2006 № 361/2006. *Офіційний вісник України*. 2006. № 19. Ст. 1376.
12. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст. 67.
13. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів. Указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Ст. 1267.
14. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 79. Ст. 2712.
15. Про судову експертизу. Закон України від 25.02.1994 № 4038–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232.
16. Про затвердження організаційної структури Державного бюро розслідувань. Указ Президента України від 05.02.2020 № 41/2020. *Офіційний вісник України*. 2020. № 14. Ст. 547.
17. Про затвердження Стратегії розвитку Експертної служби МВС України на період до 2020 року та Плану заходів щодо її реалізації. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.03.2017 № 229.
18. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1189-р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 94. Ст. 3227.
19. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1455.
20. Стратегічний План діяльності Міністерства юстиції України на 2019 – 2022 роки. Затверджено Міністром юстиції України від 11.02.2019 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/07/05/20190705100119-14.pdf>
21. Мінюст: Transition book [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/09/10/20190910154815-24.pdf>
22. Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://vkksu.gov.ua/userfiles/doc/cepej/24-kerivni%20princupu%20roli%20priznachenih.pdf>
23. Council conclusions on the vision for European Forensic Science 2020 including the creation of a European Forensic Science Area and the development of forensic science infrastructure in Europe [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/126875.pdf